



DE TOEKOMST/VAN DE KERK

DE MENS VAN DE TOEKOMST IN DE KERK VAN DE TOEKOMST



Al jaren is postmodernisme hét woord dat we gebruiken als het draait om missie, de mens van tegenwoordig en de kerk van de toekomst. Maar de tijden veranderen; het begint duidelijk te worden dat postmodernisme een gepasseerd station is. De postmoderne mens wordt ingehaald door de volgende generatie. De volksfavoriet voor de opvolger? De metamoderne mens.

Tekst/ds. Tom de Bruin

Nederland verandert snel. In 1999 ging een op de vier mensen tenminste een keer per maand naar een religieuze samenkomst. Nu is dat getal gedaald naar een op zeven. Minder dan een op tien gaat elke week naar een kerk, synagoge, tempel of moskee. Sterker nog: minstens de helft van de Nederlanders zou nooit naar een kerk gaan, ware het niet voor trouwerijen en begrafenissen. Als je de gemiddelde Nederlander vraagt: 'Speelt religie een belangrijke rol in je leven?', dan antwoorden twee van de drie met 'nee'. Maar een op de vier gelooft dat God bestaat.

SCHRIKKEN

Dat zijn cijfers om van te schrikken. Vooral als je daarbij denkt aan de leeftijdsopbouw van Nederland, aan de vergrijzing. De getallen zijn gemiddelden, dus voor de statistieken van mensen onder de 35 kun je alles gerust door de helft doen.

Van de mensen onder de 35 gaat een op vijftien naar een religieuze samenkomst, elke maand. Acht van de tien wonen nooit een religieuze dienst bij. Nederland is post-christelijk. Wat betekent dat? Onze maatschappij wordt niet meer gekenmerkt door het christendom. Het christelijke geloof speelt amper een rol van betekenis in het maatschappelijk debat of in de wetgeving. Maar let op: de mensen zijn niet anti-christendom, ze weten gewoon niet meer wat het is.

DE WERELD VERANDERT

Om een en ander goed te begrijpen, moeten we naar de geschiedenis kijken. We gaan terug naar 1900. Een tijd van groot optimisme. We leven met de grote voordelen van de Verlichting en de industriële revolutie. Al twee eeuwen lang gaat de mensheid vooruit, en de wetenschap ontdekt elke dag nieuwe dingen. Wetenschappers

voorspellen dat we alles, werkelijk alles, zullen weten over een jaar of twintig. Wij zijn allemaal erg optimistisch over de toekomst. We geloven in Vooruitgang, met een hoofdletter V. De mensheid gaat vooruit, we gaan ergens heen. We noemen deze periode de moderne tijd. In deze tijd dachten de mensen echt dat de hemel op aarde bereikbaar was. Mensen wachtten geduldig op een perfecte, geweldige maatschappij, dankzij technologie en wetenschap. Maar in plaats van een utopie kregen ze armageddon.

ARMAGEDDON

Serius. Er stierf bijna een volledige generatie op de slagvelden van de Eerste Wereldoorlog. En, om goed duidelijk te maken dat WO I geen kleine tegenslag was, kregen we een tweede wereldoorlog. Deze keer met genocide erbij. Een dubbel armageddon, met een verschrikkelijk resultaat. De dromen van de modernisten waren kapot, hun hoop lag in duizend stukken. Hierdoor ontdekten mensen een aantal dingen. Ten eerste: vooruitgang bestaat niet, want het gebeurde niet. Sterker nog: al die woorden met hoofdletters waren leugens: Wetenschap, Technologie, Utopie, Kennis. Maar het is zelfs erger nog. Mensen met macht

misbruikten al die moderne ideeën met hoofdletters om de rest te onderdrukken. Nationalisme zodat je ging vechten, Vooruitgang zodat je ging werken, Redding zodat je ging betalen. De machten van de wereld schilderden grote plaatjes zodat zij mensen konden ge- en misbruiken. De katholieke kerk deed het in de Middeleeuwen, en in deze eeuw doen de regeringen het.

EEN TIJDPERK VAN ONGELOOF

Door deze verschrikkelijke demonstratie van het gevaar van grote plaatjes, stopten mensen met erin geloven. Ze wantrouwden ze zelfs. Dat wantrouwen maakte ook het evangelie kapot. 'Alzo lief had God de wereld' was gewoon té groot en was té lang misbruikt. Maar het wordt nog erger. Mensen realiseerden zich dat men zich, door de waarheid erin te verwerken,

van steun verzekerde voor de grote plaatjes. De Rooms-Katholieke Kerk beweerde de waarheid te hebben, maar die waarheid was er alleen zodat mensen aflaten zouden kopen. De regeringen deden precies hetzelfde. En zo waren niet alleen de grote plaatjes (metanarratieven) de deur uit, maar ook de mensen die iets beweerden over waarheid. Dit wantrouwen vernietigde de kerken, want een organisatie die 'de waarheid' verkondigde, was niet betrouwbaar. Dit is allemaal wat de Franse filosoof Lyotard in 1979 de 'post-moderne conditie' noemde. De maatschappij van het moderne, met al haar hoop en dromen, was voorbij. We waren beland in een tijdperk van ongelof, het postmoderne. In de ogen van velen vermoordden wetenschap en kritiek religie in Europa, maar dat klopt niet. De afbreuk van het christendom gebeurde pas veel later, toen de postmoderne generatie de kerken verliet. Deze postmoderne generatie voedde haar kinderen niet op als christenen.

DE POSTMODERNE GENERATIE

Nu dan, wie is die postmoderne generatie? Ik niet, ik ben geboren in 1979, hetzelfde jaar dat Lyotard het woord 'postmodern' bedacht. Hij was een wetenschapper, geen profeet. Hij signaleerde culturele trends in Frankrijk en Canada in de jaren 70, niet in de huidige cultuur van de 21^e eeuw. Lyotard had het over mijn ouders' generatie, mensen die nu 50, 60 of zelfs 70 zijn. Mijn ouders zijn postmodern, ik ben wat anders.

Mijn generatie verlaat de kerken niet, wij zijn nog nooit in een kerk geweest. Mijn generatie stopt niet met bijbellezen, wij hebben nog nooit een Bijbel in handen gehad. In de generatie boven mij vind je anti-christenen, in mijn generatie vind je de mensen die gewoon niets weten van het christendom. Dus, als mijn ouders postmodern zijn, wat ben ik? De tijden veranderen, en het cultureel-maatschappelijk landschap ziet er heel anders uit dan veertig jaar geleden. De jongere generaties ageren tegen het postmoderne, net als hun ouders ageerden tegen het moderne. De jongere generaties gaan het postmodernisme voorbij. We werken dus in een post-post-moderne wereld, een wereld waar postmodernisme passé is, een wereld die door het postmodernisme veranderd is. Als we zorgen voor onze medemens moeten we dat steeds onthouden. En dat is een serieuze uitdaging voor de Adventkerk.

POST-POSTMODERNISME

Wat is eigenlijk die post-postmodernistische, post-christelijke maatschappij waar we deel van uitmaken? Het duurde even voordat wetenschappers de juiste woorden vonden, en in de afgelopen jaren zijn veel suggesties gedaan over waar we staan en waar we heen gaan. Twee jonge Nederlandse wetenschappers, Timotheus Vermeulen en Robin van den Akker, schrijven over het meta-modernisme als opvolger van het postmodernisme. Dat past goed bij veel mensen onder de 35. Het postmoderne denken kenmerkt zich door een vernietiging van hoop op een betere wereld, door cynisme. Jongeren die in deze cultuur zonder hoop zijn opgevoed, zijn metamodern geworden: zij hebben een manier gevonden om tegelijkertijd cynisch en hoopvol te zijn. We vertrouwen allemaal niet meer op grote plaatjes, maar zonder een groot plaatje heb je niets om op te hopen. Metamodernisme creëert hoop door tegenstellingen: pragma-



tisch idealisme en geïnformeerde naïviteit. Met andere woorden: we hopen op een betere toekomst, ook al weten we dat die niet komt. De simpelste definitie van metamodernisme is: 'het proberen ondanks verzekerd verlies, altijd op zoek naar een waarheid die je nooit verwacht te vinden'.

OMGAAN MET META-MODERNISME

Als het postmodernisme een uitdaging voor de kerk was, dan weet ik niet wat het metamodernisme is. De meeste jongeren van deze generatie zijn geen deel van de kerk, maar wat zou er gebeuren als we ze zouden bereiken? Hoe zal onze kerk omgaan met leden die in iets geloven waarvan ze weten dat het niet waar is? Hoe reageren leden als jongeren lid worden en bidden tot een God van wie ze weten dat hij niet bestaat? Als zij vol passie het Woord van God lezen en interpreteren, met liefde elk woord verteren, terwijl ze weten dat het allemaal fictie is? Wat doen we als de jongste generatie ironisch en oprecht is tegelijk? Begrijp me alstublieft niet verkeerd. Ik zeg niet dat God niet bestaat of dat de Bijbel fictie is. Ik zeg dat als we succesvol willen zijn in het bereiken van mensen en

onze jongeren willen behouden, dat wij moeten beseffen dat we leden hebben die – wat je ook doet – deze dingen zullen denken. Leden die in tegenstellingen denken en niet zonder paradoxen kunnen. Dat is de uitdaging voor onze kerk. Als – zoals we allemaal hopen – een persoon uit deze generatie in contact komt met de kerk, gebeuren er twee dingen. Aan de ene kant zal hij een kracht voelen om zich te identificeren met de christelijke boodschap. Aan de andere kant blijft hij altijd overtuigd van de onwaarschijnlijkheid daarvan. Gelovend tegen beter weten in, in een geïnformeerde naïviteit. Gelovend in een betere wereld, die nooit komen gaat, een pragmatisch idealisme.

METAMODERN GELOOF

Is metamodernisme dan zo moeilijk te verenigen met het christendom? Ik denk dat het kan. 'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien' (Hebreeë 11:1). Het christendom is een religie van tegenstellingen. Jakobus leert ons dat we verheven zullen worden door ons te vernederen (Jakobus 4:1). Paulus vertelt de Korintiërs: 'in mijn zwakheid ben ik sterk'

(2 Korintiërs 12:10). Jezus zegt dat we zullen ontvangen door te geven (Handelingen 20:35). Paulus zegt de Romeinen dat, doordat we vrij zijn gemaakt, we slaven zijn geworden (Romeinen 6:18). Jezus leert dat door te sterven we zullen leven (Johannes 12:24). Paulus schrijft de Filippenzen dat winst verlies is, en verlies winst (Filippenzen 3:7-8). En Jezus zegt dat als iemand zijn leven wil behouden, hij het zal verliezen, maar als je je leven verliest, dan behoud je het (Matteüs 10:39).

Metamodernisten bloeien op in de buurt van zulke tegenstellingen. Ze springen heen en weer tussen tegenstrijdige ideeën, op en neer bewegend tussen twee onverenigbare polen – altijd zich volledig richtend op de één terwijl ze de andere negeren – en omgekeerd. Voor metamodernisten zijn grote plaatjes niet dood, ze hebben gewoon een nieuwe lijst nodig. Ik zie veel metamodernisten in de kerk. Zij zijn de mensen die, ondanks hun cynisme, tegen beter weten in hopen op een betere toekomst.

DE ADVENTKERK IN DE POST-CHRISTELIJKE TIJD

Als wij deze generatie willen bereiken, dan moeten wij een kerk worden die ruimte laat voor ongelovig geloof en voor gelovig ongelooft. Voor oprechte ironie, voor mensen die bloeien rond tegenstellingen. Gelukkig is het evangelie niet het probleem. 'God houdt van jou' is een geweldige boodschap. Het probleem is de modernistische 'saus' die we over die boodschap hebben gegoten. Onze pioniers hebben een geweldige, voedzame saus gemaakt voor de moderne mens. De kerk groeide, werd groot en sterk. In sommige culturen groeien we nog heel snel. Maar in het westen groeien we amper, en als we groeien is het onder de moderne immigranten, niet onder de postmoderne en metamoderne mensen.

Photographiee/Shutterstock.com



Dit wordt bemoeilijkt doordat het adventistische sausje door de jaren heen het adventisme zelf is geworden. Onze pioniers geloofden in het samen zoeken naar antwoorden in de Bijbel. We geloven dat nog steeds, maar doen het amper. We organiseren geen evangelisatiecampagnes waar we mensen helpen antwoorden te vinden. We laten liever antwoorden zien, we vertellen ze hoe het zit.

Vragen en antwoorden

We weten dat mensen vragen hebben, dus geven we ze antwoorden. Preken geven antwoorden, bijbelstudies geven antwoorden. Maar dat is niet de juiste manier om om te gaan met de mens van tegenwoordig. Mensen willen geen antwoorden, zeker niet één antwoord. Ze willen op zoek en hun eigen antwoorden ontwikkelen. Een antwoord dat je hebt verdiend is altijd beter dan eentje die je gekregen hebt. Dit is niet nieuw. Denk aan de evangeliën. Jezus gaf bijna nooit antwoorden op vragen, Jezus leerde door vragen te stellen. Hij hielp mensen hun eigen antwoorden te vinden, en vaak was er meer dan één antwoord mogelijk. Als we als kerk effectief willen zijn, moeten we er eigenlijk vanuit gaan dat mensen de waarheid niet willen horen (ook al weten wij hoe geweldig die is). We moeten ervanuit gaan dat mensen de grote strijd niet willen kennen (ook al waarderen wij die zeer). Mensen willen niet hét antwoord, ze willen zelf hun antwoord bedenken, met úw input.

TEGEN BETER WETEN IN

Dat hopen tegen beter weten in is iets wat je veel ziet in de culturele uitingen om ons heen. In de laatste jaren zijn er veel boeken en films uitgekomen voor jongeren die erg op elkaar lijken: *Divergent*, *The Hunger Games*, *The Maze Runner*. In deze verhalen is de wereld verschrikkelijk, en alleen al kijken naar het lot van de hoofdrolspelers geeft je een oncomfortabel gevoel. Ze hebben een toekomst, maar zo geweldig is die toekomst niet. De regering is kapot, de sociale structuren zijn ingestort, de wereld is voorbij. Maar in elk verhaal is er licht aan het einde van tunnel. Alleen, helaas, is het niet veel licht.

Deze verhalen slaan aan bij jongeren en jongvolwassenen want zij zijn metamodern. Deze generatie voelt zich alsof zij is geboren in een ingestorte wereld, een wereld vernietigd door de vorige generaties. Maar als je je alleen daarop richt, wordt het leven saai en benauwend. Dus zij scharen zich achter verhalen van mensen die vechten tegen negativiteit voor een betere toekomst, ook al is die amper beter.

VERBINDEN

Mensen willen ervaringen. Ze willen gidsen. Ze willen stukjes van de puzzel die zij kunnen samenvoegen tot hun eigen geheel. En het adventisme heeft heel veel geweldige puzzelstukjes: gezondheid, rust, Jezus, een liefdevolle God, een geweldige toekomst, vergeving. We moeten deze puzzelstukjes delen. We moeten verbinden, niet met de gezondheidsboodschap, maar met een goed recept. We moeten verbinden, niet met de sabbat, maar met de sabbatsofa. We moeten verbinden, niet met het kruis, maar met de opluchting die vergeving brengt. We moeten verbinden met Jezus, niet met theologie. We moeten ophouden met denken dat we dé antwoorden, dé weg en hét leven kennen. In plaats daarvan moeten we óns leven en ónze antwoorden delen zodat anderen hún leven, hún weg, hún antwoorden kunnen vinden. Op die manier vinden we antwoorden samen. En we moeten blijven hopen tegen beter weten in op een goede toekomst.



MENSEN WILLEN STUKJES VAN DE PUZZEL DIE ZIJ KUNNEN SAMEN-VOEGEN TOT HUN EIGEN GEHEEL

Alex_Po/Shutterstock.com

METAMODERNISTEN BLOEIEN OP IN DE BUURT VAN TEGENSTELLINGEN



CLIPAREA | Custom media/Shutterstock.com